

Leiden

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Adviesraad WMO
Mevrouw S. Lambermont
Van der Valk Boumanweg 178 d3
2352 JD LEIDERDORP

Gemeente Leiden
Bezoekadres Langegracht 72
2312 NH Leiden
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 071 – 5165 5165
E-mail e.van.leeuwen@leiden.nl
Website www.leiden.nl

Datum 13 december 2010
Ons kenmerk
Onderwerp Reactie op ongevraagd advies d.d. 24-10-2010:
"Anders met Minder", WMO en bezuinigingen gemeente
Leiden, Visie op doorontwikkeling van de WMO in
relatie tot bezuinigen van de gemeente Leiden.

Contactpersoon E. van Leeuwen
Doorkiesnummer 071-516 5327

Geachte mevrouw Lambermont,

Op 24 oktober 2010 bracht u een ongevraagd advies uit inzake "Anders met Minder", WMO en bezuinigingen gemeente Leiden, Visie op doorontwikkeling van de WMO in relatie tot bezuinigen van de gemeente Leiden.

U geeft aan dat de Adviesraad WMO Leiden het zou het betreuren als de aangekondigde bezuinigingen aanleiding zijn om de ontwikkeling van de WMO te vertragen of te stoppen. U bent van mening dat doorontwikkeling van de WMO betekent dat er moet worden geïnvesteerd. Hierdoor kunnen belangrijke kaders worden geschapen om toekomstige ontwikkelingen zoals krapte op de arbeidsmarkt en vergrijzing op te vangen. Dit betekent echter wel dat keuzes moeten worden gemaakt. In uw ongevraagde advies worden een aantal kernpunten benoemd die hier volgens u aan kunnen bijdragen.

Hieronder gaan wij (*in cursief gedrukt*) kort in op de door u gestelde punten:

Kernpunten voor doorontwikkeling van de WMO en enkele adviezen voor de korte en middellange termijn

- **Voorkomen is beter dan genezen.** Om het beroep op de individuele compensatieplicht vanuit de WMO zo laag mogelijk te houden en zo lang mogelijk uit te stellen, is het wenselijk dat mensen door middel van preventie en vroegsignalering bewust worden gemaakt van hun situatie en gedrag. Wanneer algemene voorzieningen voor een breed publiek toegankelijk en geschikt zijn, hoeft ook minder een beroep te worden gedaan op de individuele compensatieplicht.
- Projecten en initiatieven op het gebied van vroegsignalering en preventie zijn belangrijk en verdienen steun.

Wij delen u menig dat projecten en initiatieven op het gebied van vroegsignalering en preventie belangrijk zijn en steun verdienen. Op het gebied van Jeugd krijgt dit vooral vorm in de op te richten "centra voor jeugd en gezin" (CJG). Een CJG kan worden gezien als een plek waar ouders, jongeren en professionals terecht kunnen met alle vragen rondom opvoeden en opgroeien. In het kader van de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin is er een regionale basisvisie CJG ontwikkeld, evenals een regionale pedagogische visie en regionaal basisaanbod opvoedingsondersteuning. Ook is er een virtueel CJG voor ouders en één voor jongeren ontwikkeld. Voor ouderen wordt momenteel door RADIUS de

bewegwinkel georganiseerd en door de GGD het project "Veerkracht" (depressiebestrijding).

- Het tijdig versterken en behouden van het persoonlijke sociale netwerk van kwetsbare burgers is noodzakelijk omdat op deze manier de zelfredzaamheid maximaal ingezet kan worden.

In Leiden zijn momenteel nog negen buurthuizen met daarnaast een verscheidenheid aan andere ontmoetingsplekken. Ook is het maatschappelijkwerk laagdrempelig beschikbaar in de wijken. Daarnaast heeft de gemeente het product "de eigen kracht conferentie" ingekocht. Hierbij wordt actief en intensief het sociale en maatschappelijke netwerk rondom één persoon in beeld gebracht en geactiveerd. De "eigen kracht conferentie" kan indien nodig tot een financieel bepaald maximum worden ingezet.

- Signalering in een vroeg stadium van dreigende overbelasting bij mantelzorgers en het treffen van maatregelen om hen te ondersteunen zijn zeer belangrijk (zie ook onder het kopje 'slim maatwerk').

Op 22 april 2010 hebben de Leidse organisaties die mantelzorgondersteuning bieden en de gemeente Leiden de 'Intentieverklaring ondersteuning Mantelzorg Leiden' ondertekend, waarmee zij verklaarden akkoord te gaan met de resultaten en daarop geformuleerde aanbevelingen van 3 onderzoeken. Er is onderzoek gedaan naar de basisfunctie 'informatie, advies en begeleiding voor mantelzorgers' en naar de situatie van twee risicogroepen: "mantelzorgers van mensen met een ggz-problematiek" en 'oudere mantelzorgers (75+)'. Ook kwam uit dit onderzoek naar voren dat de organisaties die zich richten op het bereik van mantelzorgers deze moeizaam en vaak te laat bereiken omdat mantelzorgers vaak pas hulp voor zichzelf zoeken als het te laat is. Tegelijk werd duidelijk dat de organisaties die wel in contact komen met mantelzorgers omdat zij indicaties verstrekken, informatie bieden over voorziening en/of zorg leveren, deze mantelzorgers eveneens niet bereiken omdat zij veelal gericht zijn op de zorgvrager en niet op de omgeving. Het ontbreekt aan een integrale kijk op hulp- en zorgvragen en hierdoor wordt de ondersteuning van de mantelzorgers(s) niet vanzelfsprekend meegenomen. De betrokken organisaties erkennen dit knelpunt, het maatschappelijk belang en hun eigen mogelijkheden om hier verbeteringen in aan te brengen. Daarom willen de betrokken organisaties pilots starten om de mantelzorgers structureel bij de intake van zorgvragers te betrekken, hen actief opsporen en benaderen met een gesprek om de draaglast en draagkracht in kaart te brengen en hen in een vroeg stadium informatie te geven over de ondersteuningsmogelijkheden. Dit gesprek maakt de mantelzorgers in een vroeg stadium bewust van de eigen balans tussen draagkracht en draaglast en het belang om ervoor te zorgen dat dit in balans komt en/of blijft. Deze werkwijze heet de Preventieve Ondersteuning Mantelzorgers (POM). Met de invoering van de POM-methodiek kunnen de betrokken partijen de structurele benadering van mantelzorgers in een vroegtijdig stadium realiseren. In Leiden ontstaat met dit project de unieke situatie dat mantelzorgers in uiteenlopende zorgsituaties op een eenduidige en herkenbare manier een gesprek en ondersteuning wordt aangeboden. Hiermee kan in Leiden een doorbraak worden bereikt in de ondersteuning van kwetsbare mantelzorgers. Iets wat met de verder afnemende mogelijkheden van de inzet van professionele zorg en de op handen zijnde bezuinigingen in de sector zorg en welzijn belangrijker is dan ooit. Dit project wordt mede door de gemeente Leiden gefinancierd. De samenwerkende partijen gaan onder regie van de gemeente verder met onderzoek naar eventuele knelpunten bij andere groepen binnen de mantelzorgers en werken aan een oplossing hiervoor. De afspraken hierover zullen in 2012 worden vastgelegd in het Leids Mantelzorgakkoord.

- **Samenleven doe je met elkaar** en zorgen voor morgen begint vandaag. De stijgende vraag naar zorg- en welzijnsarrangementen en de krapte op de arbeidsmarkt kan alleen maar opgevangen worden door het inzetten van meer vrijwilligers. Het stimuleren van vrijwilligerswerk draagt ook bij aan het vergroten van de maatschappelijke participatie van de burger.
- Het is dus van belang dat het beleid gericht is op het aantrekken en ondersteunen van vrijwilligers. Gerichte campagnes zijn noodzakelijk om vrijwilligers aan te trekken. Vrijwilligerswerk zou niet langer vrijblijvend moeten zijn, maar een maatschappelijke norm moeten worden. Het moet normaal worden dat degenen die daartoe in staat zijn, zich inzetten voor hun omgeving en medemens door het verrichten van vrijwilligerswerk.

Aan uw adviesraad is onlangs het concept uitvoeringsplan vrijwilligerswerk aangeboden. Het beleid met betrekking tot vrijwilligerswerk krijgt vorm in de totale beleidscyclus. De beleidscyclus bestaat uit vertalen, verbinden, versterken, verbreiden en verankeren. Het ondersteunen en het werven van vrijwilligers vallen onder de beleidscyclus en zijn opgenomen in het concept uitvoeringprogramma.

Het idee om vrijwilligerswerk als maatschappelijke norm op te vatten staat op gespannen voet met de definitie en uitgangspunt van het vrijwilligerswerk. De definitie van vrijwilligerswerk in het uitvoeringsplan luidt als volgt: "Werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving".

Wel spreekt de gemeente haar bewondering uit voor mensen die vrijwilligerswerk verrichten door het uitreiken van de "Co Verhoog prijs".

- Maak een verbinding tussen de WWB en de WMO. Bijvoorbeeld mensen verplichten tot het doen van maatschappelijke stages in het vrijwilligerswerk, als aanvulling op het vergroten van hun kansen op de arbeidsmarkt.

Er zijn inmiddels een aantal verbindingen gemaakt tussen de WWB en de WMO. Een interne werkgroep is bezig om te onderzoeken welke mogelijkheden er nog meer zijn. In de loop van 2011 wordt nieuw participatiebeleid vastgesteld. Binnen dit beleid zal ook aandacht zijn voor de mogelijke kansen en.

- **Zelf doen wat kan.** Eigen verantwoordelijkheid, regie, zelfredzaamheid en keuzevrijheid staan in de WMO voorop. Burgers die in staat zijn zichzelf te redden op eigen krachten (ook financieel) moeten hierop worden aangesproken, zodat zij (een deel van) de kosten voor faciliteiten en oplossingen die belemmeringen in de maatschappelijke participatie verminderen, zelf dragen. Het persoonsgebonden budget (pgb) biedt burgers de mogelijkheid voor een belangrijk deel zelf de regie te voeren bij het zoeken naar en realiseren van oplossingen.
- Wanneer informatie over faciliteiten en mogelijkheden die een oplossing bieden voor zelfredzaamheids- en participatievraagstukken in laagdrempelige vorm toegankelijk is, kunnen burgers zelf actiever een aandeel hebben in het vinden van een oplossing.

De gemeente probeert de mogelijkheden en faciliteiten die een oplossing kunnen bieden voor zelfredzaamheids- en participatievraagstukken zo laagdrempelig mogelijk aan te bieden. Voorbeelden hiervan zijn het Servicepunt Zorg, het Algemeen Maatschappelijk Werk en de Raad en Daadwinkels. Daarnaast is er veel informatie digitaal goed toegankelijk, dit mag blijken uit onze notering op "de overheidsmonitor". De Overheidsmonitor vergelijkt op basis van een lange lijst criteria websites van overheidsorganisaties met elkaar en maakt naar aanleiding van deze gegevens

maandelijks een ranglijst op. Daarbij kan gedacht worden aan het gebruik van standaarden, transparantie, dienstverlening, de burger centraal, interactiviteit en toegankelijkheid.

- **Sluit niemand uit.** Wanneer bij zowel de fysieke als organisatorische inrichting van instellingen, voorzieningen, gebouwen en openbare ruimten inclusief beleid gevoerd wordt waarmee zij ook toegankelijk zijn voor mensen met beperkingen, hoeven minder specifieke (dure) voorzieningen achteraf te worden geboden (zie ook het kopje 'voorkomen is beter dan genezen').
- Zorg dat bij de inrichting van gebouwen zoveel mogelijk mensen hiervan gebruik kunnen maken.

Bij openbare gebouwen in het bezit van de gemeente Leiden is waar mogelijk de toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking mogelijk gemaakt. Het betreft hier algemene maatregelen en geen persoonsspecifieke aanpassingen. Indien blijkt dat een pand niet toegankelijk is voor mensen met een fysieke beperking wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn om dit wel te realiseren. Als het gaat om nieuwbouw van openbare gebouwen zijn er algemene eisen gesteld aan de toegankelijkheid.

- Organisaties die activiteiten aanbieden dienen in hun aanbod open te staan voor mensen met een beperking en andere culturen.

Door de gemeente gesubsidieerde instellingen die activiteiten aanbieden ontvangen hun subsidie op basis van de Algemene Subsidie Verordening (ASV). In de ASV is onder artikel 1.3.4 het volgende opgenomen:

Er wordt geen subsidie verleend aan instellingen met een doelstelling en/of activiteiten, die discriminatie opleveren wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, burgerlijke staat, seksuele geaardheid of op welke grond dan ook. Onder discriminatie wordt hierbij het onderscheid ter opheffing van maatschappelijke achterstand niet inbegrepen. Tevens wordt geen subsidie verleend aan instellingen met een doelstelling e/of activiteiten die in strijd zijn met het algemeen belang, openbare orde, gezondheid en/of veiligheid.

- **Slim maatwerk past beter en is efficiënter.** De WMO vormt een vangnet voor kwetsbare burgers en mensen die het niet zelfstandig redden om belemmeringen in hun maatschappelijke participatie te verminderen of op te heffen. Wanneer in gesprek met hen en hun omgeving wordt bepaald waar de behoeften en wensen liggen, kan daarna in overleg een op maat gesneden arrangement worden georganiseerd. Zorg- en welzijnsinstellingen dienen zo nodig in overeenstemming met elkaar op dit punt een vraaggestuurd en integraal aanbod te doen.
- Start projecten maatwerk (naar voorbeeld van Helmond) bij organisaties die door bezuinigingen reeds genoodzaakt zijn hun aanbod te heroverwegen. Hierdoor kan een kwaliteitsverbetering van het welzijnswerk gerealiseerd worden. Het landelijke stimuleringsprogramma vanuit het ministerie van VWS 'Welzijn Nieuwe Stijl', biedt hiervoor een aantal handvaten.

De gemeente is zeer actief bezig met het onderwerp "Welzijn Nieuwe Stijl". Momenteel wordt onderzocht hoe een en ander vormgegeven kan worden. Op dit moment zijn wij bezig met de uitvoering van het uitvoeringsplan "Wijkgericht Welzijn" hierbij zullen de uitgangspunten van "Welzijn Nieuwe Stijl" indien mogelijk meegenomen worden.

- Uitgangspunt bij participatievragen en vragen met betrekking tot zelfredzaamheid, vormt het zogenaamde 'keukentafelgesprek', zoals in het kader van project 'De Kanteling' (invulling geven aan de compensatieplicht) wordt bedoeld. Bij voorkeur wordt dit gesprek gevoerd door een persoon die onafhankelijk van de indicatiestellende organisatie kan opereren. Door eerst naar de mogelijkheden en oplossingen binnen het eigen sociale netwerk te kijken, komt er een betere en efficiëntere samenhang tussen formele en informele zorg. Professionele zorg komt dan terecht op plekken waar zij het meest nodig is.

Het vorige College heeft in september 2009 (B&W nr. 09.1032) in een brief aan de Gemeenteraad aangegeven op welke wijze de gemeente Leiden aanhaakt bij pilots in het kader van het VNG-project 'De Kanteling'. In deze brief is aangegeven hoe de gemeente Leiden 'De Kanteling' de komende jaren wil aanpakken. Graag verwijst ik u naar deze brief. Wij zullen deze brief als bijlage opnemen.

De gemeente Leiden volgt de pilots en de totstandkoming van een nieuwe modelverordening. In onze ogen is de vorming van 'Het Gesprek' een integraal onderdeel van 'De Kanteling', die niet los moeten worden gezien, maar juist in samenhang met opnieuw vormgeven van de compensatiearrangementen en de juridische vertaling daarvan, in een nieuwe WMO verordening. De verwachting is dat de gemeente Leiden hier de komende twee jaar actief mee aan de slag zal gaan en uw Adviesraad daarbij op gezette tijden zal informeren en raadplegen.

Onze medewerkers van het servicepunt zorg zijn inmiddels geschoold om de "vraag achter de vraag" te achterhalen.

- Wanneer (contact)ambtenaren van de gemeente Leiden die te maken hebben met specifieke kwetsbare doelgroepen zoals bijvoorbeeld mensen met verstandelijke beperkingen en mensen met (voormalige) GGZ-problematiek, over specifieke kennis met betrekking tot de extra belemmeringen voor deze doelgroepen beschikken, kunnen gesprekken doeltreffender worden gevoerd en kunnen passende oplossingen geboden worden (dit past punt past ook onder het kopje 'voorkomen is beter dan genezen').

Onze contactambtenaren hebben vorig jaar een scholingstraject gevolgd waarbij de specifieke kennis met betrekking tot de extra belemmeringen voor mensen met (voormalige) GGZ-problematiek. Er is nog scholingsbudget beschikbaar, de beslissing over hoe dit in te zetten is nog niet genomen.

- **Doelmatig.** In een tijd van bezuinigingen is het allereerst van belang na te gaan in hoeverre het aanbod nog voldoet aan de vraag/behoefte. Welke activiteiten en welk aanbod voldoet het meest aan de behoeften en welke kunnen als minder belangrijk of overbodig worden gekwalificeerd. Het onnodig stilstaan van scootmobielen bijvoorbeeld, draagt niet bij aan het doel waarvoor zij verstrekt zijn. Ook een overlappend aanbod bij instellingen schiet zijn doel voorbij.

Momenteel bepalen wij op medische gronden of iemand in aanmerking komt voor b.v. een scootmobiel. In het kader van de kanteling worden er landelijk andere mogelijkheden onderzocht. Wij volgen deze ontwikkelingen en zullen mogelijk in de toekomst aanhaken op interessante ontwikkelingen.

3. Samenvattend

Bezuinigingen onderstrepen juist de noodzaak om de WMO verder in te vullen, maar daarbij wel scherpe prioriteiten te stellen:

- Het vergroten van de toegankelijkheid van algemene voorzieningen, zorgt voor een lager beroep op de (duurdere) individuele compensatieplicht.

Bij openbare gebouwen in het bezit van de gemeente Leiden is waar mogelijk de toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking mogelijk gemaakt. Het betreft hier algemene maatregelen en geen persoonsspecifieke aanpassingen. Indien blijkt dat een pand niet toegankelijk is voor mensen met een fysieke beperking wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn om dit wel te realiseren. Als het gaat om nieuwbouw van openbare gebouwen zijn er algemene eisen gesteld aan de toegankelijkheid.

- Om de toekomstige zorgvraag op te vangen is het noodzakelijk een groter beroep te doen op de vrijwillige inzet en betrokkenheid van de burger bij zijn omgeving. Om dit te kunnen realiseren is het gewenst het vrijwilligerswerk te ondersteunen en te stimuleren. Pro-actief beleid op dit gebied is aanbevelenswaardig. Van de overheid kan minder worden verwacht.

De gemeente is zich hiervan bewust de nieuwe vrijwilligersnota ligt momenteel te besluitvorming voor.

- De focus moet gericht blijven op de zelfredzaamheid en participatie van (kwetsbare)burgers. Waarbij degene die op eigen kracht zich (financieel) kunnen redden, gewezen worden op hun eigen verantwoordelijkheid en zo de zwaarste lasten gedragen worden door de sterkste schouders.

De gemeente stimuleert vrijwilligerswerk en organiseert indien nodig "eigen kracht conferenties" Mensen die het niet zelf kunnen redden wordt hulp geboden op basis van wederkerigheid en ze worden daarbij gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid.

- Integraal en efficiënter werken (in de buurt) door zorg- en welzijnsinstellingen zorgt voor slimme maatwerkoplossingen, waarbij het hele sociale netwerk van de cliënt benut wordt alvorens dit eventueel wordt aangevuld met professionele zorg.

Dit geven wij vorm door de "eigen kracht conferenties".

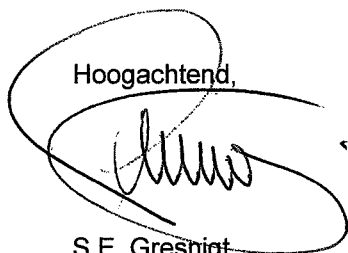
- Onderzoek welke activiteiten en faciliteiten doelmatiger kunnen, zonder aan kwaliteit in te leveren.

Het doelmatiger en efficiënter inzetten en benutten van activiteiten en faciliteiten is een continu proces dat deel uitmaakt van de beleidscyclus.

Hopelijk heb ik u hiermee voldoende geïnformeerd.

Het college van burgemeester en wethouders,
Namens deze,

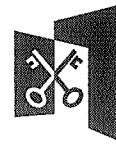
Hoogachtend,

S.E. Gresnigt
Teamleider Stadsleven
Afdeling Realisatie

Datum 13 december 2010
Kenmerk
Pagina 7 / 7

bijlage: brief van het College (*B&W nr. 09.1032*)

B&W.nr. 09.1032, d.d. 29 september 2009

B&W-Aanbiedingsformulier

Onderwerp Afdoen motie 2 verordening maatschappelijke ondersteuning 2009
'deelname aanhaken pilots VNG'

BESLUITEN

1. bijgaande brief aan de Gemeenteraad, betreffende het aanhaken bij pilots in het kader van het VNG-project 'De Kanteling', vast te stellen;
2. motie 2 betreffende het aanhaken bij pilots VNG, ingediend door GroenLinks en aangenomen bij Raadsvergadering van 11 november 2008 (RV08.0080), voor ons als College als afgedaan te beschouwen.

Samenvatting

Bij de vaststelling van de verordening Maatschappelijke ondersteuning 2009 heeft Groenlinks een motie ingediend betreffende het aanhaken bij pilots in het kader van het VNG-project 'De Kanteling', vast te stellen. Het project richt zich op een manier van werken binnen de Wmo die mensen met een beperking betere kansen biedt om volwaardig mee te doen aan de samenleving. Bij de afhandeling van deze motie geeft het college aan welke stappen zijn neemt met betrekking tot de uitwerking van het compensatiebeginsel.

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 071-5165165
E-Mail sleutel@leiden.nl
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 21 september 2009
is kenmerk
Onderwerp Motie 2 bij de Verordening maatschappelijke
ondersteuning 2009 'Deelname aanhaken pilots VNG'

Contactpersoon A. van Leeuwen
Doorkiesnummer 5318

Geachte leden van de Gemeenteraad,

1. Inleiding

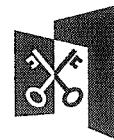
Bij de behandeling van de Verordening maatschappelijke ondersteuning 2009 heeft u in uw Raadsvergadering van 11 november 2008 (RV08.0080) de motie ingediend met als titel 'deelname aanhaken pilots VNG'. Met deze motie heeft u ons College verzocht:

- om actief beleid te ontwikkelen om tot individuele indicatiestelling te komen en daarmee het compensatiebeginsel verder uit te werken;
- aan te haken bij de pilots van de VNG ('de Kanteling') om deze kanteling in Leiden ook snel te bewerkstelligen.

Deze brief beschrijft hoe als uitwerking van het compensatiebeginsel (achtergrond over het compensatiebeginsel is te vinden in bijlage 1) aandacht wordt besteed aan het proces van vraagverheldering.¹ Vraagverheldering gebeurt op verschillende plekken, o.a. door de ouderenadviseurs, medewerkers van MEE, de huisarts, maatschappelijk werk etc. Deze brief richt zich met name op vraagverheldering die in het kader van gemeentelijke dienstverlening plaatsvindt.

De keuze voor deze uitwerkingrichting vloeit voort uit inzichten die worden opgedaan in het VNG project 'de Kanteling' (hierover meer in paragraaf 4).

¹ Vraagverheldering is ondersteunen bij het verduidelijken van de vraag op methodische wijze. Het doel is een mogelijke vraag achter de oorspronkelijke vraag te ontdekken en de beste oplossing aan te bieden. Vraagverheldering kan ertoe leiden dat de oorspronkelijke vraag om een voorziening op een andere wijze wordt gehonoreerd. Ook kunnen er meerdere vragen naar voren komen.

2. Achtergrond en kader

Het beleidsplan Wmo 2008-2012 'Participatie Centraal' is in april 2008 door de Raad vastgesteld. Het is een kaderstellende nota waarin een analyse wordt gegeven van de stand van zaken en toekomst van beleid gericht op de 9 prestatievelden die in de Wmo zijn vastgelegd. Het beleidsplan omvat een aantal concrete acties, maar ook speerpunten voor de toekomst, die vervolgens in concrete uitvoeringsplannen worden uitgewerkt.

In het beleidsplan worden 4 uitvoeringsplannen genoemd. Begin 2008 werd 'Het regionaal kompas', het uitvoeringsplan behorende bij het domein 'Voorzieningen voor (dreigend) daklozen, verslaafden en (ex-) psychiatrisch patiënten vastgesteld. Het komend jaar verschijnen nog het uitvoeringsplan Welzijn, behorende bij het domein 'Samen-leven' en het uitvoeringsplan vrijwilligerswerk, behorende bij het domein 'Vrijwilligers: bindmiddel van de samenleving'.

In het kader van de doorontwikkeling van beleid gericht op voorzieningen voor ouderen, gehandicapten en mantelzorgers' zou ook een uitvoeringsplan verschijnen. Echter een aantal onderdelen zijn in 2008 reeds uitgewerkt door middel van aanpassingen in de Verordening en het Besluit maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast wordt met de afhandeling van deze motie richting gegeven aan nog een belangrijk bij dit domein horend onderwerp, het compensatiebeginsel.

De overige acties die onder het kopje 'doorontwikkeling beleid voorzieningen voor ouderen, gehandicapten en mantelzorgers' worden genoemd, zullen om de volgende redenen niet meer apart worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan:

1. Het punt 'concretisering van de samenhang in aanbod van collectieve en individuele voorzieningen' ligt in het verlengde van de uitwerking van het compensatiebeginsel. Immers wanneer de vraag van de burger centraal staat, volgt daarop een passend aanbod (collectief en/of individueel).
2. De overige punten:
 - een evaluatie van de gebruiksvriendelijkheid van het Pgb-beleid
 - en het ontwikkelen van indicatiearme vormen van kortdurende hulp bij het huishouden worden volgtijdelijk meegenomen in de uitwerking van het compensatiebeginsel. Aangezien de acties concreet zijn geformuleerd hoeven ze niet apart uitgewerkt te worden in een uitvoeringsplan.
3. Over het onderwerp mantelzorgondersteuning verschijnt in 2009 een apart uitvoeringsplan. In dit stuk krijgt de actie 'het onderzoeken van het protocol Gebruikelijke Zorg in relatie tot de ondersteuningbehoefte – en mogelijkheden van mantelzorgers' een plek.

3. Actief beleid individuele indicatiestelling

Met de aangenomen motie is ons college verzocht om actief beleid te ontwikkelen om tot individuele indicatiestelling te komen en daarmee het compensatiebeginsel verder uit te werken.

In Leiden wordt gewerkt met de methode 'brede hoogwaardige intake' waarbij gebruik wordt gemaakt van de medisch-sociale meting 'International Classification of Functioning, Disability and Health' (ICF).

Ten behoeve van de indicatiestelling vindt een huisbezoek² plaats. Hierbij kijkt de consulent samen met de cliënt naar belemmeringen en mogelijkheden. Op basis daarvan wordt bepaald welke ondersteuningsbehoeftes en –mogelijkheden er zijn. Daarbij geldt dat de vraag van de cliënt het 'algemeen gebruikelijke' moet overstijgen en dat de voorziening die hiervoor getroffen wordt doeltreffend en doelmatig moet zijn. Een nadere toelichting op deze werkwijze is te vinden in bijlage 2. Bij de intake zijn twee elementen van belang. Het eerste is maatwerk: 'welke oplossing past bij het probleem dat wordt vastgesteld'. Verder wordt er breed gekeken: 'heeft de persoon nog andere vragen'. Dit kan leiden tot het toekennen van meer of andere voorzieningen dan in eerste instantie zijn aangevraagd, maar ook tot een gericht verwijzing naar andere organisaties (bijvoorbeeld huisarts, CIZ, woningcorporatie of het (ouderen-) welzijnswerk).

Het werken met ICF wordt door de VNG in het kader van het project de Kanteling aanbevolen. Ook de adviesraad Wmo Leiden geeft aan positief te zijn over het gebruik van ICF bij de intake. Door het werken met de 'brede hoogwaardige intake' en het hanteren van het begrippenkader van ICF wordt ons inziens voldaan aan uw vraag om tot individuele indicatiestelling te komen.

4. Deelname aan de Kanteling

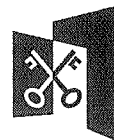
De VNG stimuleert de uitwerking van het compensatiebeginsel met het project de Kanteling door:

1. een aantal gemeenten meer (10 pilot-gemeenten) en minder intensief (de vroege vogels) te ondersteunen bij de daadwerkelijke uitwerking van het compensatiebeginsel. Daarbij worden de ervaringen die gemeenten hierbij opdoen gedeeld zodat gemeenten van elkaar kunnen leren.
2. het opstellen van een nieuwe modelverordening, waarin de wetstekst nader wordt geoperationaliseerd. In deze modelverordening wordt ook, indien van toepassing, rekening gehouden met de jurisprudentie die ontstaan is in het kader van de Wet Voorzieningen Gehandicapten. Er zal op termijn nieuwe jurisprudentie ontstaan op basis van de verordeningen van gemeenten en de wet. De modelverordening zal naar verwachting in 2010 beschikbaar zijn.

Leiden is inmiddels één van de 'vroege vogels'. Dit houdt in dat ze (minder intensief dan koplopers en pilots) gebruik kan maken van de advisering van een, door de VNG in het kader van de Kanteling aangetrokken, consulent. Daarnaast is Leiden betrokken bij de juridische uitwerking van het compensatiebeginsel.

5. De essentie van kantelen

² In Leiden wordt bij alle nieuwe cliënten standaard een huisbezoek gedaan. Bij cliënten die al bij de gemeente bekend zijn, vindt afhankelijk van de vraag (gaat het om een aanpassing in het huis) of de mate waarin de situatie van de cliënt is veranderd, een huisbezoek plaats.

Onder kantelen verstaat men het maken van een omslag in werk- en denkprocessen om zo invulling te geven aan het compensatiebeginsel. De handreiking 'De Kanteling' (eerste uitgave vanuit het VNG-project) beschrijft de essentie van het kantelen aan de hand van drie kenmerken.

In de eerste plaats gaat het bij het vaststellen van de ondersteuning om **het verhelderen van de vraag** van een inwoner met een beperking. Vraagverheldering vertrekt vanuit drie centrale vragen: Wat kan iemand nog wel? Waar is ondersteuning bij nodig? Waar zit de kracht van de omgeving?

Het tweede kenmerk betreft de gerichtheid op het leggen van **een relatie tussen ondersteunen en het bevorderen van participatie**. Met aandacht voor de medische-, persoonlijke en externe factoren wordt de vraag in kaart gebracht. In het gesprek ligt de nadruk op het bevorderen van participatie.

Samenwerken gericht op een **samenhangende aanpak van de ondersteuning** is het derde kenmerk. Het doel van de samenwerking is een uniforme werkwijze gericht op het bieden van een goede (keten van) ondersteuning aan inwoners met beperkingen.

De afgelopen 2 jaar is op alle drie de door de VNG genoemde kenmerken van het kantelen inspanning gepleegd:

Het proces van vraagverheldering wordt vormgegeven door het hanteren van ICF bij de intake. De vragen naar iemands eigen kracht, de kracht van zijn omgeving en iemands ondersteuningbehoefte maken deel uit van de intake.

Het tweede kenmerk: kijken naar de relatie tussen het ondersteunen en het bevorderen van participatie is ook gewaarborgd. ICF brengt immers in kaart welke moeilijkheden mensen ondervinden bij het uitvoeren van activiteiten. De indicatiestelling focust zich op het wegnemen van barrières, zodat participatie weer mogelijk is.

De samenhangende aanpak in ondersteuning, het derde kenmerk, is terug te vinden in de wijze waarop Leiden laagdrempelige en toereikende informatie en advies organiseert. Zo wordt de dienstverlening steeds vraaggericht. Een voorbeeld hiervan is de digitalisering van de aanvraag Wmo-voorzieningen zoals een rolstoel of een vervoersvoorziening. Hiermee wordt de gemeentelijke dienstverlening verbeterd doordat er een alternatieve manier van indienen wordt aangeboden.

De samenwerking met externe partijen vindt vooral plaats via het informatiepuntenoverleg. Dit overleg, waar ondermeer MEE, Radius, de GGD en Kwadraad aan tafel zitten, wordt gebruikt voor informatie-uitwisseling, afstemming en in een enkel geval casuïstiekbepreking.

6. Waar willen we naar toe?

In het beleidsplan 'Participatie Centraal is de volgende missie opgenomen:

'De gemeente Leiden heeft als missie een stad te zijn waarin alle mensen, inclusief die met een zorgbehoefte, actief kunnen participeren en zelf de regie in handen hebben bij de wijze waarop hun zorgbehoefte wordt vervuld.'

Met betrekking tot het compensatie beginsel kiezen we volgende uitwerkingsrichting:

Wij gaan er vanuit dat iedereen maatschappelijk actief kan en wil zijn. Daarbij hebben mensen een eigen verantwoordelijk ten aanzien van de keuzes die zij bij de invulling van hun leven maken. Daar waar mensen niet in staat zijn de problemen op het gebied van maatschappelijke participatie als gevolg van hun beperking op te lossen, heeft de gemeente een compensatieplicht.

De gemeente Leiden ziet de taken die zij heeft in het kader van prestatievelid 3 van de Wmo 'het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning' als essentieel onderdeel voor de verdere uitwerking van het compensatiebeginsel. Alleen door middel van vraagverheldering kan de juiste informatie, advies en ondersteuning worden geboden. Vraagverheldering kan leiden tot een indicatie voor een gemeentelijke voorziening maar dit hoeft niet altijd het geval te zijn.

Vraagverheldering moet integraal worden vormgegeven (aansluitend op diverse probleemgebieden waar iemand mee te maken kan hebben). Hierbij moet aandacht zijn voor 'de vraag achter de vraag'. Tegelijkertijd moet het proces efficiënt worden vormgegeven. In het proces van vraagverheldering moet aandacht zijn voor de vraag van de cliënt en (indien aanwezig) aan de (vaak latent aanwezige) vraag van diens mantelzorger.

Dit vraagt om doorontwikkeling van het Unit Zorg (Servicepunt Zorg en de backoffice). Het gaat daarbij om een kwaliteitsverhoging van de breedte, de diepte van zowel het Servicepunt Zorg (de frontoffice) en de backoffice en de toegankelijkheid van het Servicepunt.

Onder breedte wordt verstaan de terreinen die worden meegenomen in informatie, advies (zorggerelateerd) wonen, welzijn, (informele) zorg en inkomensondersteuning

Onder diepte wordt verstaan de acties die binnen het Unit plaatsvinden: informatie, advies, vraagverheldering, doorverwijzing met een warme overdracht en indicatiestelling.

Met toegankelijkheid wordt de herkenbaarheid/vindbaarheid en de fysieke, telefonische en digitale toegankelijkheid bedoeld.

7. Hoe willen we een verdere kanteling bereiken?

We geven dus al uitvoering aan het compensatiebeginsel maar hebben de ambitie om bij de verdere uitwerking van het compensatiebeginsel vooral aandacht te besteden aan het proces van vraagverheldering en de vermindering van regeldruk. Daarnaast willen we ook extra aandacht besteden aan de positie van de mantelzorger en jongere mensen (18-54 jarigen).

Dit doen wij door de komende periode (t/m 2012) in te zetten op de volgende onderwerpen:

- Toegankelijkheid van het Servicepunt Zorg.
- Verder ontwikkelen en up to date houden van lokale sociale kaart.
- Continue (bij)scholing en deskundigheidsbevordering (t.a.v. veranderingen in wetgeving, hanteren van ICF en brede intake).
- Integrale intake verder optimaliseren door extra aandacht voor mantelzorgers en lastiger te compenseren groepen zoals 'jongere mensen' (18-54-jarigen).

- Samenwerkingsovereenkomsten partners op gebied van zorg en welzijn t.b.v. verdere afstemming en samenwerking op het gebied van informatievoorziening en vraagverheldering).
- Aansluiting te zoeken op nieuwe ontwikkelingen als de Centra voor jeugd en gezin en (te verwachten) veranderingen binnen jeugdzorg en AWBZ.

Randvoorwaarden voor ons College bij het ambitieniveau van de uitwerking van het compensatiebeginsel zijn een doelmatige inzet van middelen, de inzet dient plaats te vinden binnen de beschikbare middelen en de toewijzing van aanbod is objectiveerbaar/toetsbaar en valt binnen de verantwoordelijkheid van het domein van de gemeente.

8. Concluderend

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over onze inspanningen gericht op de uitwerking van het compensatiebeginsel. We beschouwen hiermee motie 2 'deelname aanhaken pilots VNG', die is aangenomen bij de behandeling van de verordening Maatschappelijke ondersteuning (RV 08.0080) voor ons als college als afgedaan. In 2010 komt er een tussenrapportage bij het beleidsplan Wmo. Dit stuk zal aandacht besteden aan de eerste resultaten van de uitwerking van het compensatiebeginsel.

9. Tot Slot

Eind vorig jaar informeerden we u per brief over de veranderingen binnen de AWBZ per 1-1-2009 (B&W.nr. 08.1271, d.d. 16 december 2008). We gaven aan dat we u zullen informeren over hoe we met deze beleidsmaatregel omgaan als we meer inzicht hadden in:

1. het aantal cliënten dat voor hun ondersteuningsvraag een beroep doet op gemeentelijke voorzieningen en
2. de financiën die we ter compensatie voor de effecten van deze maatregel krijgen.

Tegen onze verwachting in valt over beide punten nog onvoldoende te melden. Tot 1 juli zijn er 22 aan dit onderwerp gerelateerde vragen binnengekomen. Onder deze 22 zaten 10 mensen met een ondersteuningsvraag als gevolg van het wegvallen/niet meer kunnen krijgen van een indicatie met de gemeente contact opgenomen. Deze mensen zijn voornamelijk naar het Algemeen maatschappelijk werk, MEE of Radius verwezen. Daarnaast betroffen 7 telefoontjes de nieuwe afspraken die zijn gemaakt om via een advies van het Meldpunt zorg en overlast (GGD) ondersteunende begeleiding in te zetten bij multiprobleem gezinnen en zorgmijders. De overige vragen waren meer van algemene aard.

Het CIZ (landelijk indicatie bureau verantwoordelijk voor de toewijzing van AWBZ-zorg) is nog volop aan het herindiceren en mensen maken gebruik van hun gewenningstermijn. Dit is waarschijnlijk de reden dat vooralsnog maar beperkt een beroep op de gemeente wordt gedaan. We verwachten dat dit in de tweede helft van dit jaar veranderen.

Verder heeft VWS wel aangegeven welk bedrag landelijk ingezet wordt om gemeenten te compenseren voor de effecten van de pakketmaatregel. De verdeelsleutel wordt echter pas in de septembercirculaire bekend gemaakt.

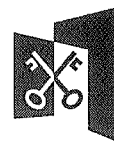
Eind 2009 informeren we u verder over de stappen die we als gemeente nemen gericht op de veranderingen binnen de AWBZ.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog behoefte hebben aan een nadere toelichting dan is portefeuillehouder Van den Berg uiteraard bereid deze mondeling te geven.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Leiden,
de Secretaris, de Burgemeester,

Bijlage: 1) Het compensatiebeginsel
 2) ICF- de brede vraagverheldering
 3) Motie deelname aanhaken pilots VNG

Bijlage 1.

Het compensatiebeginsel

Voor en tijdens de invoering van de Wmo speelde de discussie over de modernisering van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het doel om de AWBZ te beperken tot de financiering van zware intramurale zorg vroeg om een nieuwe wet gebaseerd op een ander concept. Evenals de AWBZ was de voormalige Wet voorziening gehandicapten (Wvg) gebaseerd op een systeem van rechten (de zogenoemde zorgplicht). Daarom was de Wvg niet geschikt om de stijgende kosten voor de gezondheidszorg te remmen.

Tegen deze achtergrond heeft het Rijk het compensatiebeginsel ingevoerd als nieuwe basis en drager van de Wmo.

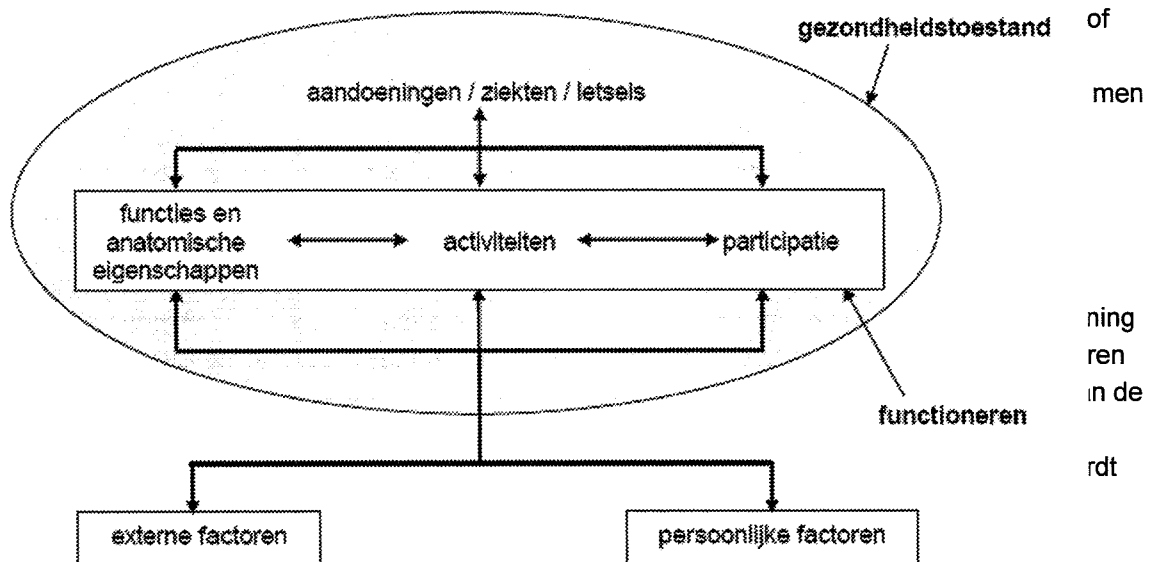
De Wvg was een voorzieningenwet en werd gekenmerkt door een *zorgplicht*. Iedereen die voldeed aan de gestelde voorwaarden had recht op de voorzieningen die gemeenten volgens de Wvg moest verstrekken. Dit hield in dat gelijke gevallen gelijk werden behandeld, ongeacht de persoonlijke situatie en de specifieke lokale situatie. De Wmo is daarentegen een participatiewet. Mensen hebben onder de Wmo geen *recht* op een voorziening maar het recht om zodanig gecompenseerd te worden dat de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie als gevolg van een beperking niet in het gedrang komen. Hiervoor kunnen zowel individuele- als algemene voorzieningen worden ingezet. Het essentiële verschil is dus dat bij de Wvg een eendimensionale claimbeoordeling plaatsvond (als u deze aandoening heeft, heeft u recht op deze voorziening). Bij de Wmo daarentegen vindt een integrale en persoonlijke beoordeling plaatsvindt en wordt breed gekeken naar mogelijkheden om de ervaren beperkingen te compenseren. Eigen verantwoordelijkheid staat daarbij voorop.

Het compensatiebeginsel wordt gekenmerkt door:

1. Beleidsruimte voor gemeenten om, mede afhankelijk van persoonskenmerken van de aanvrager en afhankelijk van de specifieke lokale situatie, te bepalen op welke wijze haar inwoners worden gecompenseerd zodat ze in staat zijn om mee te doen aan de samenleving. De maatregelen die de gemeente ter compensatie kan treffen zijn divers (inclusief, preventief, 'civil society', collectief, individueel).
2. Zekerheid voor de inwoners door een toetsingskader met betrekking tot het compenseren van problemen in zelfredzaamheid en participatie. Gemeenten zijn namelijk verplicht hun inwoners zodanig te compenseren dat ze in staat zijn een huishouden te voeren, zich te kunnen verplaatsen in en om de woning, zich lokaal te kunnen verplaatsen per vervoermiddel en medemensen te kunnen ontmoeten.

Bijlage 2. ICF- De brede vraagverheldering

De burgers voor wie de algemene én collectieve voorzieningen onvoldoende ondersteuning geven zullen we als gemeente compenseren. De brede vraagverheldering is een belangrijk instrument daarbij. De brede vraagverheldering heeft namelijk een drieledige functie. Ten eerste is de brede vraagverheldering erop gericht om in beeld te brengen welke problemen mensen ervaren. Door deze problemen goed in kaart te brengen is het ook mogelijk om na te gaan in welke mate mensen zelf in staat zijn om de door hen ervaren problemen op te lossen. De tweede functie van de brede vraagverheldering is om op basis van de ervaren problemen mensen te verwijzen naar algemene

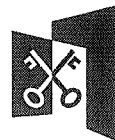

Het model van ICF beschrijft het menselijk functioneren vanuit drie verschillende perspectieven:

- Het perspectief van het organisme/lichaam: de functies en anatomische eigenschappen. Bij functies gaat het om de fysiologische en mentale eigenschappen van een persoon, zoals bijvoorbeeld de stem en spraak, functies van hart en bloedvatstelsel, hematologisch systeem, afweersysteem en ademhalingssysteem. Met anatomische eigenschappen wordt de positie, aanwezigheid, vorm en continuïteit van onderdelen in het menselijke lichaam bedoeld.
- Het perspectief van het menselijk handelen; de activiteiten en beperkingen. Bij het perspectief van het menselijk handelen gaat het om wat iemand doet of (nog) zelf kan doen, welke activiteiten iemand uitvoert of zou kunnen uitvoeren. Een activiteit is onderdeel van iemands handelen, zoals bijvoorbeeld: zitten, lopen of schoonmaken.
- Het perspectief van deelname aan het maatschappelijk leven: participatie. Bij participatie gaat het erom of iemand mee kan doen aan het maatschappelijke leven op alle levensterreinen, of hij/zij ook daadwerkelijk meedoet, en of iemand een volwaardig lid van de maatschappij is of kan zijn. Voorbeelden van participeren zijn: het deelnemen aan het verkeer, een eigen huishouden hebben etc. Bij participatie staat de wisselwerking tussen de persoon en zijn/haar omgeving centraal.

Het ICF-model maakt duidelijk dat het menselijk functioneren op de drie hiervoor genoemde perspectieven op drie verschillende manieren wordt beïnvloed, zowel positief als negatief:

- Door medische factoren: ziekte, aandoening of letsel van iemand.
- Door persoonlijke factoren: leeftijd, geslacht, opleiding, persoonlijkheid, bewegings- en voedingsgewoonten.
- Door externe factoren. Bij externe factoren gaat het om iemands fysieke en sociale omgeving, zoals het huis en de ruimtelijke inrichting van de buurt waarin men woont, de aanwezigheid van hulpmiddelen, de aanwezigheid van huisgenoten, familie en vrienden etc. Dergelijke factoren kunnen het functioneren van een persoon positief of negatief beïnvloeden. Het beïnvloeden

van deze externe factoren kunnen voorkomen dat een stoornis of beperking leidt tot een participatieprobleem.

Belangrijk voordeel is dat de ICF-classificatie helder onderscheid maakt tussen de oorzaken: de medische, persoonlijk en externe factoren, en de gevolgen: functies en anatomische eigenschappen, beperkingen (activiteiten) en het effect op participatie. Dit onderscheid kan er toe leiden dat mensen die dezelfde ziekte of aandoening hebben en dezelfde participatieproblemen ervaren, toch andere vormen van compensatie nodig kunnen hebben. Dit is namelijk afhankelijk van zowel de persoonskenmerken als de externe omgeving van de aanvrager. De manier waarop burgers gecompenseerd worden is, afhankelijk van het verstrekkingenbeleid van de gemeente.

RV 08.0080

Verordening Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Motie: 2

Onderwerp: deelname aanhaken pilots VNG

De Raad van de gemeente Leiden, bijeen in de vergadering van 11 november 2008, overwegende dat:

- de beleidsarme invoering van de WMO inmiddels afgerond is;
- de herindicaties voor de Hulp bij het Huishouden achter de rug is,

voorts overwegende dat:

- er overgegaan kan worden tot het vormgeven van het compensatiebeginsel op individuele basis;
- de individuele indicatiestellingen mogelijk, wenselijk en kosteneffectief geacht worden te zijn in een ander domein van de WMO, zoals beschreven in het Regionaal Kompas (RV 08.0024),

verzoekt het college:

- om actief beleid te ontwikkelen om tot individuele indicatiestelling te komen en daarmee het compensatiebeginsel verder uit te werken;
- aan te haken bij de pilots van de VNG ('de Kanteling') om deze kanteling in Leiden ook snel te bewerkstelligen.

Rianne Becht (GL)

Roos van Gelderen (SP)

Jan Boer (SLO)

De motie is aanvaard, met dien verstande dat de fractie CDA wordt geacht tegen de motie te hebben gestemd.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Leiden,
de Secretaris, de Burgemeester,